

ЛУЧАНІНОВА Ольга⁴¹

Український державний університет науки і технологій
м. Дніпро, Україна

ORCID: [0000-0001-8336-9273](https://orcid.org/0000-0001-8336-9273)

E-mail: 2017olgapetrovna@gmail.com

ЗАКЛАДИ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ РОЗВИТКУ ЦИФРОВОГО УНІВЕРСИТЕТУ ТА НОВОЇ ПАРАДИГМИ МИСЛЕННЯ

*Цифровий університет і нова парадигма мислення є необхідними умовами організації освітньої діяльності в сучасному університеті. Підготовка здобувачів вищої освіти має поповнитися новим змістом освіти та її новим цифровим забезпеченням. Цей процес буде ефективним у тандемі «Індустрія 4.0-Освіта 4.0». **Ключові слова:** освітня діяльність, цифровий університет, освітня екосистема, Індустрія 4.0, Освіта 4.0.*

***Institutions of Higher Education in the Conditions of the Development of the Digital University and the New Paradigm of Thinking.** A digital university and a new paradigm of thinking are prerequisites for organizing educational activities at a modern university. The training of higher education students should be filled with new content and new digital support. This process will be effective in the tandem «Industry 4.0-Education 4.0». **Keywords:** Digital Transformation of Education, Professional Education, Educational Resources and Platforms, Digital Competence of Teachers.*

Вступ. Ми живемо не стільки в інформаційному, скільки в цифровому суспільстві з іншими вимогами до підготовки фахівців для життя й професійної діяльності в ньому. Провідні українські університети пропонують різні моделі цифровізації. Проблема організації освітньої діяльності закладів вищої освіти (далі – ЗВО) є досить актуальною в умовах цифрового університету й нової парадигми мислення.

Мета, методи і підходи. Мета публікації – окреслити необхідність створення освітньої екосистеми, у якій цифровий/підприємницький університет є «тілом» цієї екосистеми й забезпечує якість освітньої діяльності закладу вищої освіти з урахуванням особливостей індустрії 4.0. Використано порівняння традиційної й 4.0 освіти, аналіз наукової літератури, узагальнення.

Основні результати. В. Арешонков (2020) зазначає, що цифровізацію вищої освіти та створення цифрових університетів розглядають як необхідні відповіді на суспільні виклики сьогодення [1]. А це потребує переосмислення діючої освітньої парадигми, яка втратила свою ефективність, бо «проблеми не можна вирішити на тому рівні мислення, на якому вони виникли», глобалізаційні й суспільні виклики можна окреслити для розв’язання в новій парадигмі мислення, становлення якої неможливе без нового змісту освіти та її нового технологічно-цифрового забезпечення [2].

---

⁴¹ ©ЛУЧАНІНОВА Ольга (LUCHANINOVA Olga)

На думку авторів колективної монографії «Цифрові технології в освіті: сучасний досвід, проблеми та перспективи» (2022), нинішній університет в Україні відповідно до нової парадигми мислення (адже неможливо розв'язувати нові проблеми традиційними підходами й технологіями) має поступово трансформуватися в університет підприємницького типу з функціями підготовки висококваліфікованих фахівців, виконання фундаментальних і прикладних досліджень, трансферу знань та технологій тощо [3]. Перед державами світу з 70-х рр. ХХ століття постає нагальна проблема створення освітньої екосистеми, тому цифровий/підприємницький університет є так би мовити «тілом» цієї екосистеми і забезпечує якість освітньої діяльності з урахуванням особливостей індустрії 4.0. Більшість університетів нині має ознаки цифрового закладу зі своєю освітньою екосистемою і є частиною більшої екосистеми – інноваційно-економічної.

Якість освітньої діяльності в умовах розвитку цифрового суспільства через освіту 4.0 передбачає: електронні платформи для навчання; використання штучного інтелекту; використання віртуальної та доповненої реальності; створення навчальних проєктів, заняття робототехнікою; використання соціальних мереж та гейміфікації під час навчання. Усе це необхідно майбутнім фахівцям для роботи зі штучним інтелектом, робототехнікою, хмарними обчисленнями у віртуальній та доповненій реальності, інтернеті речей тощо. Вже є міжнародний досвід такої освітньої діяльності й створення мережевих університетів без кордонів. В Україні відомий проєкт «Цифрової адженди (порядку денного) – 2020» (2016). На цифровізацію освітньої діяльності спрямовує університети й низка документів періоду карантину 2020 р.

Відмінності освітньої діяльності цифрового університету від класичного полягають у тому, що в цифровому університеті відбувається зміна цілей, корпоративної ідеології, освітній процес здійснюється на навчальних онлайн-платформах і базується на цифровій грамотності, цифровій компетентності учасників освітнього процесу. Освіта 4.0 – це віртуально-мережевий освітній простір, мережеві університети, спілкування засобами ІКТ, методика і технології віртуального навчання, а також нова роль і функції викладача як тьютора, фасилітатора, ментора, супервізора, провайдера цифрових трансформацій у вищій освіті. Нині університети навіть в умовах воєнного стану рухаються до організації цифрового університету, здійснюючи комплекс заходів у нормативній, організаційній, економічній, соціальній, ідеологічній сферах.

Висновки. Отже, організація освітнього процесу в умовах цифрового університету є процесом автономно-індивідуальним одночасно, бо кожний заклад вищої освіти має різну кількість технічних засобів, доступ до різних

навчальних платформ, різні пріоритети, корпоративну ідеологію, принципи і підходи.

Освіта 4.0 має низку переваг порівняно з традиційною освітою, оскільки дає змогу студентам навчатися швидше та ефективніше, сприяє розвитку критичного мислення й творчості, допомагає здобувачам вищої освіти бути більш адаптованими до змін відповідно до нової парадигми мислення.

Список використаних джерел:

1. Арешонков В. Ю. Цифровізація вищої освіти: виклики та відповіді: Наукова доповідь на методологічному семінарі НАПН України «Шляхи і механізми підвищення конкурентоспроможності університетів України». 19 листоп. 2020 р. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*. 2020. Т. 2, № 2. С. 1–6. DOI: <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-2-13-2> (дата звернення: 29.02.2024).
2. Правила життя Альберта Ейнштейна. *Цей день в історії*. URL: <https://www.jnsm.com.ua/h/PZ6/> (дата звернення: 29.02.2024 р.).
3. Цифрові технології в освіті: сучасний досвід, проблеми та перспективи : монографія / за заг. Т. А. Васильєвої, Ю. М. Петрушенка. Суми : Сумський державний університет, 2022. 150 с. <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/89990> (дата звернення: 29.02.2024 р.).

References:

1. Areshonkov V. Yu. Tsyfrovizatsiia vyshchoi osvity: vyklyky ta vidpovidi: Naukova dopovid na metodolohichnomu seminarі NAPN Ukrainy «Shliakhy i mekhanizmy pidvyshchennia konkurentospromozhnosti universytetiv Ukrainy». 19 lystop. 2020 r. *Visnyk Natsionalnoi akademii pedahohichnykh nauk Ukrainy*. 2020. T. 2, № 2. S. 1–6. DOI: <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-2-13-2>.
2. Pravyla zhyttia Alberta Einshteina. *Tsei den v istorii*. URL: <https://www.jnsm.com.ua/h/PZ6/> (data zvernennia: 29.02.2024 r.).
3. Tsyfrovi tekhnolohii v osviti: suchasnyi dosvid, problemy ta perspektyvy : monohrafiia / za zah. red. T. A. Vasylievoi, Yu. M. Petrushenka. Sumy : Sumskiy derzhavnyi universytet, 2022. 150 s. <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/89990> (data zvernennia: 29.02.2024 r.).

ПЕТАСЮК Олена⁴²

Київський національний університет імені Тараса Шевченка
м. Київ, Україна

ORCID: [0000-0002-8122-0050](https://orcid.org/0000-0002-8122-0050)

E-mail: olenapetasyuk@gmail.com

ОСВІТА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ВТРАТИ ТА ВИКЛИКИ

Найсуттєвішим викликом для сфери освіти з початком російсько-української війни є загроза життю та здоров'ю учасників освітнього процесу, обмеження доступу до базових потреб людини. За два роки війни напрацьовано стратегії компенсації навчальних втрат у середній школі, проте непоправними є людські втрати. Проблема, з якою не стикалися стейкхолдери освітнього процесу до війни, – це ресурсний стан (як педагогів, так і учнів) на тлі загального емоційного виснаження усього суспільства. Російське повномасштабне вторгнення спричинило не тільки матеріальні збитки, а й освітні разом із перериванням

---

⁴² ©ПЕТАСЮК Олена (PETASYUK Olena)